

Seat No. : _____

OB-115

October-2018

M.A., Sem.-II

408 : Sanskrit

(Poetics & Dramaturgy)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સમજાવો : 14

Explain any **two** of the following :

- (1) भावाः कस्मात् ? किं भवन्ति इति भावाः,
किं वा भावयन्ति इति भावाः ।
- (2) यथा नरेन्द्रो बहुजनपरिवारोऽपि सन् स एव लभते,
नान्यः, सुमहानपि पुरुषः ।
- (3) अत्राह – रस इति कः पदार्थः । उच्यते-आस्वाद्यत्वात् ।
- (4) चोऽर्थो हृदयसंवादी तस्य भावो रसोद्भवः ।
शरीरं व्याप्यते तेन शुष्कं काष्ठम् इवाग्निना ॥

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 4

Give short answers any **four** of the following questions :

- (1) સાત્ત્વિક ભાવો એટલે શું ? સાત્ત્વિક ભાવો કયા-કયા છે ?
- (2) વ્યભિચારી ભાવોનું બીજું નામ શું છે ?
- (3) ભરતમુનિના 'નાટ્યશાસ્ત્ર'ના 7મા અધ્યાયને શું કહેવાય છે ?
- (4) 'નાટ્ય' કોને કહેવાય ?
- (5) સ્થાયિભાવો કેટલા અને કયા-કયા છે ?
- (6) વિભાવના કેટલા પ્રકારો છે ? કયા-કયા ?

2. (A) ભટ્ટ લોહલટના ઉત્પત્તિ-ઉપચિતિવાદની સવિસ્તર ચર્ચા કરો. 14

અથવા

આચાર્ય શંકુકના મત મુજબ રસનિષ્પત્તિની પ્રક્રિયા સમજાવો.

- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 4
 Give short answers any **four** of the following questions :
 (1) કયા બે આલંકારિકો ભટ્ટ લોલ્લટ જેવો મત ધરાવે છે ?
 (2) ભટ્ટ લોલ્લટે ‘સંયોગઃ’ શબ્દના કેટલા અર્થો કર્યા ? કયા-કયા ?
 (3) ચિત્રતુરગન્યાય કોને કહેવાય ?
 (4) શંકુકના અનુમિતિવાદનું ખંડન કોણે કર્યું ?
 (5) શંકુકનો મત કયા દર્શન ઉપર આધારિત છે ?
 (6) ઉપચિત્તિવાદ કયા રસમાં લાગુ પડી શકે તેમ નથી ?
3. (A) ભટ્ટ નાયકે દર્શાવેલા ભાવકત્વ વ્યાપાર અને ભોજકત્વ વ્યાપાર વિશે નોંધ લખો. 14
અથવા
 આચાર્ય અભિનવગુપ્તના રસવિચારની મીમાંસા કરો.
- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 3
 Give short answers any **three** of the following questions :
 (1) સાધારણીકરણ એટલે શું ?
 (2) ભટ્ટ નાયકે કયા ત્રિવિધ વ્યાપારની કલ્પના કરી ?
 (3) ભટ્ટ નાયકનું આધારભૂત દર્શન કયું કહી શકાય ?
 (4) ભાવકત્વ વ્યાપારને અભિનવગુપ્ત કયા નામે ઓળખે છે ?
 (5) અભિનવગુપ્ત રસની અભિવ્યક્તિ શેમાં માને છે ?
4. (A) નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : 14
 Write short notes on any **two** of the following :
 (1) નેયાર્થદોષઃ
 (2) અયુક્તિમત્ દોષઃ
 (3) શબ્દહીન દોષઃ
 (4) લોકવિરોધી દોષઃ
- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 3
 Write short answers any **three** of the following questions :
 (1) ભામહે કેટલા ઉપમા દોષ આપ્યા છે ? કયા-કયા ?
 (2) શ્રુતિદુષ્ટ દોષ કોને કહેવાય ?
 (3) ક્લિષ્ટ દોષ કોને કહેવાય ?
 (4) વચનભેદ દોષ કોને કહે છે ?
 (5) ભામહે ન્યાયવિરોધી દોષનું ઉદાહરણ ભાસના કયા નાટકમાંથી આપ્યું છે ?